

ook het onmiskenbaar feit, dat de moderne Theologie, die niet anders kan dan scheiding maken tusschen Universiteit en Kerk, wetenschap en leven, Theologie en belijdenis, in het stuk der „Practische” Theologie in al haar armoede staat tegenover de Theologie uit het standpunt des geloofs. En geen wonder. Zoolang de Theologie haar drijfkracht ontvangt uit het geestelijk leven der Kerk, heeft zij er haar eer in gezocht, haar vruchten de Kerk in den schoot te werpen. Trouwens, noblesse oblige. De sterking van het leven der Kerk door behoorlijke uitoefening van het ambt, stond aan onze vaders in den strijd der Reformatie reeds op het Convent van Wesel voor den geest, en dit belang was de impuls tot het stichten van de Leidsche Hoogeschool⁷). De nood der Kerk heeft haar het leven geschonken. En zoo was het ook elders. Dit werd eerst anders, toen de Theologie haar drijfkracht niet meer ontving uit het leven der Kerk, maar, sedert het midden der achttiende eeuw, uit de filosofie. En daarmee was de kracht der Ambtelijke Theologie gebroken.

Treffend is de bekentenis van Basserman in het program, waarmede hij in 1879 het „Zeitschrift für praktische Theologie” opende: „Werke über Gegenstände der praktischen Theologie, die in wirklich wissenschaftlichem Ton gehalten und für ein wissenschaftliches Publikum bestimmt sind, sind selten, und — merkwürdigerweise — um so seltener, je mehr sich die Theologie von starrem Konfessionalismus entfernt, und einer freieren Auffassung zuneigt.” Hij wijst er op, hoe het „ausgeprägte Luthertum” kan bogen op de belangrijke werken van een Kliefoth, Zezschwitz, Schöberlein, Wackernagel, Th. Harnack e. a. ; hoe de Vermittlungs-Theologie die van Nitzsch, Ehrenfeuchter, Palmer en Otto kan noemen (ten onrechte rangschikt hij onder deze